

Öğrencilerin Hemşirelik Tarihi ile İlgili Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Knowledge Levels of Nursing Students About Nursing History

^{ID} Nevin UTKUALP^a, ^{ID} Hicran YILDIZ^b, ^{ID} Aylin PALLOŞ^c

^aBursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ABD, Bursa, TÜRKİYE

^bBursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Dahili Hastalıklar Hemşireliği ABD, Bursa, TÜRKİYE

^cBursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları ABD, Bursa, TÜRKİYE

*Bu çalışma, 2. Uluslararası Türk Tıp Tarihi Kongresi (25-29 Ekim 2018, Afyonkarahisar)'nde sözel olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Ülkemizde, hemşirelik eğitimi ve sağlık bakım hizmetleri toplumsal gereksinimlere göre bir dizi yasal ve düzenleyici süreçlerden geçmiştir. Çalışma, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik tarihi ile ilgili bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı nitelikteki araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Bursa Uludağ Üniversitesinde öğrenim gören 3. Sınıf öğrencileri, örneklemini ise bu öğrenciler arasından çalışmaya katılmayı kabul eden 94 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan "Anket Formu" aracılığı ile toplanmıştır. Veriler SPSS 22.0 programında değerlendirilmiştir. Değerlendirmede ortalamalar ve yüzdelikler kullanılmıştır. **Bulgular:** Yaş ortalamaları $21,11 \pm 1,72$ olan öğrencilerin, % 75,5'i kadındır. Öğrencilerin %58,5'i inin yaşamının büyük çoğunluğunda il merkezinde buldukları. %36,2'nin ailesi Marmara Bölgesi'nde olduğunu, %76,6'sının çekirdek aileye sahip oldukları. %64,9'nun ailesinin gelir durumu orta düzeyde ve %89,4'ün sosyal güvencesi olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %45,7'si ülkemizde modern hemşireliğin kurucusunun Besim Ömer Paşa olduğunu, %73,4'nün modern hemşireliğin gelişimi Cumhuriyet Döneminde başladığını, %34,4'ü ilk resmi okulun Kızılay Hemşirelik Okulu olduğu ve %57,4'ü ülkemizde ilk hemşirelik lisans eğitimi veren okulun Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu olduğunu belirtmiştir. Ayrıca çalışmada öğrencilerin %41,5'i ilk çıkarılan "hemşirelik kanun" nun tarihini doğru bildikleri saptanmıştır. **Sonuç:** Öğrencilerin meslek tarihleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır. Bu konuda öğrencilere yönelik yapılan eğitimlerin tekrarlanması önerilmiştir.

ABSTRACT Objective: Nursing education and health care services in our country have undergone a series of legal and regulatory processes according to social needs. The study was conducted to determine the knowledge levels of students about nursing history. **Material and Methods:** The universe of the descriptive research was formed by the 3th grade students studying at Uludağ University in the 2017-2018 educational year and the sample was 94 students who accepted to participate in the study among these students. The data were collected by the through the "Questionnaire Form" prepared by researchers in accordance with the literature. The data were evaluated in the SPSS 22.0 program. Averages and percentages were used for the evaluation. **Results:** 75,5% of the students are females whose average age is $21,11 \pm 1,72$. The place where 58,5% of the cases spend most of their lives is the province center 36,2% of the family is in the Marmara Region. 76,6% of the family type is the core family. It was found that 45,7% of the students knew that "Besim Ömer Paşa" was the person who gives priority to the beginning of modern nursing profession in our country, 73,4% of them said that the development of modern nursing started in the Republican Period, 34,4% of them knew that "Kızılay Nursing School" was the first official nursing school, 57,4% of them stated that the school that provided the first nursing undergraduate education was the Ege University School of Nursing. 41,5% of them knew the first nursing law was enacted in 1954. **Conclusion:** It has been determined that the students do not have enough knowledge about their professional history. In this regard, it is suggested to repeat the trainings for the students.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik tarihi; hemşirelik öğrencisi; hemşirelik eğitimi

Keywords: Nursing history; nursing students; nursing education

Ülkemizde, hemşirelik mesleğinin profesyonel kimlik kazanması, 1854 yılında Florence Nightingale'nin Kırım savaşı sırasında Selimiye Kışlası'nda İngiliz ve Türk askerlere verdiği bakıma dayanmaktadır.^{1,2} Daha sonra 1911-1912 yıllarında yapılan Balkan

savaşlarında yaralı ve hasta bakımında yeterli ve yetkin bireylere gereksinim duyulmuştur. Bu ihtiyacın karşılanması için Dr. Besim Ömer Paşa'nın gayretleriyle 1912'de Hilal-i Ahmer (Kızılay) bünyesinde gönüllü hasta bakıcı kursu açılmış ve ülkemizde ilk formal

Correspondence: Nevin UTKUALP

Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ABD, Bursa, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: nutkualp@uludag.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics, Law and History.

Received: 22 Jun 2020

Received in revised form: 14 Aug 2020

Accepted: 04 Sep 2020

Available online: 31 Dec 2020

2146-8982 / Copyright © 2021 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

hemşirelik eğitimi 30 gönüllü kadın ile başlamıştır.^{1,3} Bu kursu bitiren ilk hemşirelerden olan Kerime Salahor, Safiye Hüseyin Elbi ve Münire İsmail, büyük fedakârlıklarla Çanakkale ve Balkan savaş'ında gönüllü olarak hastalara bakım vermişlerdir.^{2,4,5} Bu kursun ilk mezunlarından olan Safiye Hüseyin Elbi yaptığı hizmetler ve gösterdiği üstün çaba nedeniyle Türkiye'nin ilk hemşiresi olma unvanını kazanmıştır. Safiye Hüseyin Elbi, almış olduğu eğitim ve yabancı dil bilgisi ile uluslararası alanda katılığı kongre ve toplantılarda Osmanlı devletini en iyi şekilde temsil etmiştir.⁶

Daha sonraki yıllarda, hemşirelik eğitimi ve sağlık bakım hizmetleri toplumsal gereksinimlere göre bir dizi yasal ve düzenleyici süreçlerden geçmiştir.⁷ Türkiye'de 1920 yılında, Amerikalıların açmış olduğu Amiral Bristol Hastanesine bağlı olarak hemşirelik okulu açılmıştır. Bu okulun eğitim süresi başlangıçta 2 yıl 6 ay iken, daha sonra 3 yıl olarak değiştirilmiştir. Cumhuriyet döneminde açılan ilk hemşire okulu olan Kızılay Hemşire Okulu, aynı zamanda ülkemizin ilk resmi hemşirelik okuludur. 1946 yılında Sağlık Bakanlığına bağlı olarak hemşire, laborant ve ebe yetiştiren ve "Sağlık Koleji" adı verilen okullar açılmıştır. Bu okulların adı, daha sonra "Sağlık Meslek Lisesi" olarak değiştirilmiştir. Sağlık meslek liselerine, ortaokulu bitiren genç kızlar alınmış ve bu kızlara 4 yıllık bir eğitim verilmiştir.^{3,8} Ülkemizde, lisans düzeyinde eğitim veren ilk yüksekokul 1955 yılında açılan "Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu"dur. Daha sonra, 1961 yılında Ankara'da "Hacettepe Hemşirelik Yüksekokulu", İstanbul'da "Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu" açılmıştır.^{2,4} Ülkemizde, hemşirelikte lisansüstü programlar 1968 yılında başlatılmıştır. Lisansüstü eğitimlerin başlaması ile birlikte hemşirelikte akademik kariyer gelişiminin temelleri atılmıştır. Tarihsel süreçte, hemşirelikte akademik kariyer gelişimi kilometre taşları olarak tanımlanan gelişmeler şu şekilde sıralanmaktadır: 1968 yılında yüksek lisans programı, 1970'de bilim uzmanlığı, 1975'de bilim doktorası, 1972'de doçentlik ve 1978'de profesörlük. Uluslararası kuruluşların da desteği ile Türkiye'de hemşirelik eğitiminin ve hemşirelik mesleğinin gelişmesine önemli katkıları olan hemşirelik yüksekokulları yaygınlaşmaya başlamıştır.^{2,4}

Hemşireler tarafından, 1933 yılında kurulan THD Türkiye'deki ilk meslek örgütü olma unvanına

sahiptir. Bu dernek, Türk Hemşireler Derneği ile başkanlık yetkilerinin çalışmaları sonucunda, 1949 yılında Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN)'ne aktif üye olarak kabul edilmiştir.⁹ Meslek ile ilgili ilk yasal düzenleme, ülkemizde 1954 yılında yürürlüğe giren 6283 sayılı "Hemşirelik Kanunu"dur. Bu kanun, 2007 yılında revize edilmiş ve hemşire unvanı almak için fakülte veya yüksekokul mezunu olma şartı getirilmiş ve erkeklerinde hemşire olabilmesi için hemşireliğin kadın mesleği olduğuna işaret eden madde yasadan çıkarılmıştır.^{10,11}

Hemşirelik, toplumsal, kültürel, sosyal, ekonomik, teknolojik ve bilimsel gelişim ve değişimlere bağlı olarak yıllar içerisinde gelişen ve değişen bir meslektir.^{10,12} Hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin hemşirelik felsefesini özümseyebilmeleri ve profesyonel kimliklerinin gelişebilmesi için hemşirelik tarihini ve tarihsel süreçte yaşanan değişimleri öğrenmeleri ve benimsemeleri gerekmektedir.^{10,13} Bu doğrultuda, hemşirelik eğitim programlarında hemşirelik tarihi konusunda bilgi vermek, bu bilginin hemşirelik uygulamaları ve araştırmaları ile bütünleşmesini sağlamak gerekmektedir.¹⁴ 2018 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde yapılan "Hemşirelik Tarihi Öğretimi Çalıştayı" sonucunda, öğrencilerde tarihsel bilinç ve mesleki aidiyet oluşturma önemine vurgu yapılmıştır.² Ayrıca çalıştay da bu konunun hak ettiği değeri bulması için ülkedeki tüm hemşirelik eğitimi veren okulların müfredatında ortak bir dil oluşturma düşüncesi üzerinde hem fikir olunmuştur.²

Dünya çapında yaşanan gelişim ve değişimler, tüm dünyada verilen hemşirelik eğitimi müfredatının gözden geçirilmesini ve yeniden şekillendirilmesini zorunlu hâle getirmiştir.^{4,5} Özellikle, toplumsal ve politik değişimler, hemşirelik eğitiminin standart hâle getirilmesini güçleştirmiş ve hemşirelik eğitiminin farklı eğitim düzeylerinde gerçekleştirilmesine neden olmuştur.^{12,15} Günümüzde, hemşirelik lisans eğitimi veren kurumlarda hemşirelik tarihi özel bir ders olarak ya da diğer derslerin içerisinde yer alan bir konu olarak verilmektedir.²

Bu çalışma, öğrencilerin hemşirelik tarihi ile ilgili bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırma evrenini 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Yarıyılında Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören ve Hemşirelikte Etik Dersine kayıt yaptırmış olan 147 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, Hemşirelikte Etik Dersine ilk kez kayıt yaptırmış olan, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 94 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan ve öğrencilerin demografik özellikleri ile “hemşirelik tarihi” ile ilgili sorulardan oluşan anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Anket formu, öğrencilere “Hemşirelikte Etik Dersinin” ilk saatinde uygulanmıştır.

ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU

Araştırma, Helsinki Deklarasyonu 2008 Prensipleri’ne uygun olarak yapılmıştır. Örneklem kapsamına alınan hemşirelik öğrencilerine, uygulanacak araştırma konusu hakkında bilgilendirme yapılmış ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden sözlü onamları alınmıştır. T formlarda öğrenci ve tüm kişisel bilgiler gizli tutulmuştur. Araştırma 25-29 Ekim 2018 yılında Afyonkarahisar’da Tıp Etiği, Tıp Hukuku ve Tıp Tarihi Derneği tarafından düzenlenen 2.

Ulusallararası Türk Tıp Tarihi Kongresi’nde sözel olarak sunulmuştur.

TIP ETİĞİ, TIP HUKUKU VE TIP

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Verilerin analizinde SPSS 22,0 software (SPSS Inc., Chicago, IL, USA) programı kullanılmıştır. İstatistiksel analizlerde, tanımlayıcı istatistik olarak sayı ve yüzde dağılımları, anlamlılık düzeyi kullanılarak değerlendirme yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistik olarak sayı ve yüzde dağılımları, değişkenler arasındaki ilişki durumu ki-kare testi kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalamaları $21,11 \pm 1,72$ olup %75,5’i kadındır. Öğrencilerin %58,5’i yaşamının büyük çoğunluğunda il merkezinde buldukları, %36,2’sinin ailesinin yaşadığı bölge Marmara Bölgesi’nde olduğunu, %76,6’sı çekirdek aileye oldukları. %64,9’u ailesinin gelir durumunun orta seviyede olduğunu ve %89,4’ü sosyal güvencesi olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin %74,5’i hemşirelik mesleğini isteyerek seçmiştir. Öğrencilerin %74,5’i iş bulma ola-

TABLO 1: Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı (n=94).

Değişken adı		n	%
Yaş	(Ort±SS)	21,11±1,72	DA=19-26
Cinsiyet	Kadın	71	75,5
	Erkek	23	24,5
Yaşamının çoğunu geçirdiği yer	Şehir	55	58,5
	İlçe	20	21,3
	Köy	19	20,2
Ailesinin yaşadığı bölge	Marmara	34	36,2
	Ege	7	7,4
	İç Anadolu	10	10,6
	Karadeniz	11	11,7
	Akdeniz	8	8,5
	Doğu Anadolu	15	16,0
	Güney doğu Anadolu	9	9,6
Aile tipi	Çekirdek aile	72	76,6
	Geniş aile	17	18,1
	Parçalanmış aile	5	5,3
Ailenin gelir durumu	İyi	28	29,8
	Orta	61	64,9
	Kötü	5	5,3
Sosyal güvence	Var	84	89,4
	Yok	10	10,6

TABLO 2: Öğrencilerin mesleğe ilişkin tutum ve görüşlerinin dağılımı (n=94).

Değişken adı		n	%
Mesleği isteyerek seçme durumu	Evet	70	74,5
	Hayır	24	25,5
Mesleği seçme nedeni	İnsanlara yardım etmeyi sevme	Hayır	34,0
		Evet	66,0
	İş bulma oranının fazla olması	Hayır	25,5
		Evet	74,5
	Aldığı üniversite puanına göre	Hayır	72,3
		Evet	27,7
	Mesleğe ilgi duyma	Hayır	56,4
		Evet	43,6
	Gelişigüzel tercih	Hayır	95,7
		Evet	4,3

nağının fazla olması nedeniyle, %66'sı insanlara yardım etmeyi sevdiği için hemşirelik mesleğini seçtiğini ifade etmiştir (Tablo 2).

Öğrencilerin %43,6'sı hemşirelik tarihi konusunda eğitim almıştır ve bunların %80,5'i bu konuda öğretim elemanından eğitim almıştır. Öğrencilerin %75,5'i modern hemşireliğin gelişiminin Cumhuriyet Döneminde başladığını belirtmiştir. %89,4'ü tarihsel süreçte hemşireliğin geleneksel/en temel rolünün bakım verme olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin %86,2'si hemşirenin eğitici ve %81,9'u uygulayıcı rolünün çağdaş hemşirelik rolleri olduğunu bildirmiştir. Öğrencilerin %29,8'si ülkemizde modern hemşirelik mesleğinin başlamasına öncülük eden kişinin Florence Nightingale olduğunu, öğrencilerin %45,7'sinin ise Besim Ömer Akalın olduğunu ifade etmiştir. Ülkemizde hemşire ihtiyacının ilk ortaya çıktığı zamanın Kırım savaşı olduğunu öğrencilerin %45,7'si belirtmiştir. Yine öğrencilerin %85,1'i ülkemizde ilk kurulan hemşirelik derneği Türk Hemşireler Derneği olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %60,6'sı ülkemizde ilk resmi hemşirelik okulunun Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu olduğunu, öğrencilerin %57,4'ü ise ilk hemşirelik lisans eğitimi veren okulun Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu olduğunu belirtmiştir. %41,5'i ülkemizde çıkarılan ilk hemşirelik kanununun 1954 yılında çıkarıldığını belirtmiştir (Tablo 3).

Öğrencilerin daha önce hemşirelik tarihi konusunda eğitim almış olma durumunun hemşirelik ta-

rihi konusundaki bilgilerini etkilemediği saptanmıştır (p>0,05) (Tablo 4).

Öğrencilerin hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumunun hemşirelik tarihi konusundaki bilgilerini etkilemediği saptanmıştır (p>0,05) (Tablo 5).

TARTIŞMA

Meslek adaylarına, mesleki kültürünün temelini oluşturan tarihsel bilgi, lisans eğitimi sırasında verilmektedir. Hemşirelik eğitiminde, hemşirelik tarihi son yıllarda giderek önem kazanmış olmasına karşın, öğretim strateji ve yöntemlerinin neler olması gerektiği konusunda tartışmalar devam etmektedir.⁸

Çalışmamızda, öğrencilerin %74,5'inin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin %74,5'i iş bulma olanağının fazla olması nedeniyle, %66'sı insanlara yardım etmeyi sevdiği için hemşirelik mesleğini seçtiğini ifade etmiştir. Aktaş ve ark.nın, (2009) ile Koyun'un (2007b) çalışmalarında öğrencilerin hemşireliği tercih etme sıralamasında ilk sırayı "açıkta kalmama" düşüncesinin aldığı saptanmıştır.¹⁶ Çalışma sonuçlarımız, diğer çalışma sonuçlarına benzerlik göstermekte olup, bu durumun öğrencilerin çoğunun ailesinin ekonomik durumunun iyi olması nedeniyle, bir an önce çalışmaya başlayarak ailelerine destek olma düşüncesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda, öğrencilerin %43,6'sı hemşirelik tarihi konusunda eğitim almıştır ve bunların %80,5'i

TABLO 3: Öğrencilerin hemşirelik tarihi konusundaki bilgileri (n=94)..

Değişken adı		n	%	
Hemşirelik tarihi konusunda eğitim alma durumu		Evet	41	43,6
		Hayır	53	56,4
Hemşirelik tarihi konusunda bilgi aldığı yer(leri) (n=41)	İnternet	Hayır	8	19,5
		Evet	33	80,5
	Öğretim elemanı	Hayır	8	19,5
		Evet	33	80,5
	Arkadaş	Hayır	35	85,4
		Evet	6	14,6
	Kitaplar	Hayır	34	82,9
	Evet	7	17,1	
Ülkemizde modern hemşireliğin gelişiminin başladığı dönem		Osmanlı Dönemi	23	24,5
		Cumhuriyet Dönemi	71	75,5
Tarihsel süreçte hemşireliğin geleneksel/en temel rolü		Bakım verme	84	89,4
		Uygulama	7	7,4
		Araştırma	3	3,2
Çağdaş hemşirelik rolleri	Uygulayıcı	Evet	77	81,9
		Hayır	17	18,1
	Eğitici	Evet	81	86,2
		Hayır	13	13,8
	Yönetici	Evet	66	70,2
		Hayır	28	29,8
Profesyonel	Evet	70	74,5	
	Hayır	24	25,5	
Ülkemizde modern hemşirelik mesleğinin başlamasına öncülük eden kişi		Safiye Elbi	27	28,7
		Florance Nightingale	35	37,2
		Esmâ Deniz	5	5,3
		Perihan Veliöğlü	3	3,2
Ülkemizde hemşire ihtiyacının ilk ortaya çıktığı zaman		Besim Ömer Paşa	24	25,5
		Kırım savaşında	43	45,7
		Balkan savaşında	25	26
		Çanakkale savaşında	26,6	27,7
Ülkemizde modern hemşireliğin kurucusu		Besim Ömer Akalın	43	45,7
		Florance Nightingale	28	29,8
		Perihan Veliöğlü	23	24,5
Ülkemizde ilk kurulan hemşirelik derneği		Hemşirelik Eğitimi Derneği	11	11,7
		Türk Hemşireler Derneği	80	85,1
		Onkoloji Hemşireleri Derneği	3	3,2
Ülkemizde ilk resmi hemşirelik okulu		Kızılay Hemşirelik Okulu	32	34,0
		Özel Amerikan Koleji	5	5,3
		Florance Nightingale Hemşirelik Okulu	57	60,6
Ülkemizde ilk hemşirelik lisans eğitimi veren okul		Florance Nightingale HYO	31	33,0
		Ege Üniversitesi HYO	54	57,4
		Atatürk Üniversitesi HYO	9	9,6
Ülkemizde çıkarılan ilk hemşirelik kanunu		1920	9	9,6
		1954	39	41,5
		1961	38	40,4
		2007	8	8,5

TABLO 4: Öğrencilerin daha önce hemşirelik tarihi konusunda eğitim almış olma durumunun hemşirelik tarihi konusundaki bilgilerine etkisi (n=94).

Değişken adı		Hemşirelik tarihi konusunda eğitim almış olma		İstatistiksel analiz
		Evet	Hayır	
Ülkemizde modern hemşireliğin gelişiminin başladığı dönem	Osmanlı Dönemi	9	14	X ² =,066** p=0,797
	Cumhuriyet Dönemi	32	39	
Tarihsel süreçte hemşireliğin geleneksel/en temel rolü	Bakım verme	38	46	X ² =0,863* p=0,650
	Uygulama	2	5	
	Araştırma	1	2	
Ülkemizde modern hemşirelik mesleğinin başlamasına öncülük eden kişi	Safiye Elbi	12	15	X ² =2,064* p=0,724
	Florance Nightingale	17	18	
	Esmâ Deniz	2	3	
	Perihan Veliöğlü	2	1	
	Besim Ömer Paşa	8	16	
Ülkemizde hemşire ihtiyacının ilk ortaya çıktığı zaman	Kırım savaşında	24	19	X ² =5,361* p=0,069
	Balkan savaşında	7	18	
	Çanakkale savaşında	10	16	
Ülkemizde modern hemşireliğin kurucusu	Besim Ömer Akalın	15	28	X ² =2,482* p=0,289
	Florance Nightingale	14	14	
	Perihan Veliöğlü	12	11	
Ülkemizde ilk kurulan hemşirelik derneği	Hemşirelik Eğitimi Derneği	5	6	X ² =2,398* p=0,301
	Türk Hemşireler Derneği	36	44	
	Onkoloji Hemşireleri Derneği	0	3	
Ülkemizde ilk resmi hemşirelik okulu	Kızılay Hemşirelik Okulu	17	15	X ² =1,787* p=0,409
	Özel Amerikan Koleji	2	3	
	Florance Nightingale Hemşirelik Okulu	22	35	
Ülkemizde ilk hemşirelik lisans eğitimi veren okul	Florance Nightingale HYO	10	21	X ² =3,728* p=0,155
	Ege Üniversitesi HYO	25	29	
	Atatürk Üniversitesi HYO	6	3	
Ülkemizde çıkarılan ilk hemşirelik kanunu	1920	3	6	X ² =4,268* p=0,234
	1954	18	21	
	1961	19	19	
	2007	1	7	

*Pearson kare testi; ** Yates ki-kare testi

bu konuda öğretim elemanından eğitim almıştır. Torun tarafından yapılan bir çalışmada, hemşirelik eğitimi veren 142 kurumun %41,54'ünde içeriğinde hemşirelik tarihi olan derslerin olduğu saptanmıştır.² Yine aynı çalışmada, lisans düzeyinde hemşirelik eğitimi veren okullarda, farklı yıllarda, farklı ders adı, ders saati ve içerikte hemşirelik tarihi ile ilgili konulara yer verildiği belirlenmiştir.² Tüm diğer mesleklerde olduğu gibi, meslek bilinci ve felsefesi o mesleğe özgü eğitim veren kurumlarda öğrenciye kazandırılmaktadır. Ancak öğrencilerden yarısından azının hemşirelik tarihi ile ilgili ders aldığı ifade etmesinin, öğrencilerin hemşirelik tarihi ile ilgili ders alma durumunu "Hemşirelik Tarihi" adı altında bir

ders alma olarak algılamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çalışmamızda, öğrencilerin %75,5'i modern hemşireliğin gelişiminin Cumhuriyet Döneminde başladığını belirtmiştir. Modern anlamda hemşireliğin Türkiye'deki başlangıcını 1912 yılı olarak kabul edilmekle birlikte, ilk modern hemşirelik eğitimi Kızılay Hemşirelik Okulunun 1925 yılında açılması ile başlamıştır. Öğrencilerin, soruyu cevaplarırken, modern hemşireliğin başlangıcı yerine modern hemşirelik eğitiminin başlangıcına odaklandıkları düşünülmektedir.

Çalışmamızda, öğrencilerin %60,6'sı ülkemizde açılan ilk resmi hemşirelik okulunun Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu olduğunu ifade et-

TABLO 5: Öğrencilerin hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumunun hemşirelik tarihi konusundaki bilgilerine etkisi (n=94).

Değişken adı		Hemşirelik mesleğini isteyerek seçme		İstatistiksel analiz
		Evet	Hayır	
Ülkemizde modern hemşireliğin gelişiminin başladığı dönem	Osmanlı Dönemi	16	7	X ² =0,119**
	Cumhuriyet Dönemi	54	17	p=0,730
Tarihsel süreçte hemşireliğin geleneksel/en temel rolü	Bakım verme	62	22	X ² =0,5813*
	Uygulama	6	1	p=0,748
	Araştırma	2	1	
Ülkemizde modern hemşirelik mesleğinin başlamasına öncülük eden kişi	Safiye Elbi	22	5	X ² =1,519*
	Florance Nightingale	25	10	p=0,823
	Esmâ Deniz	3	2	
	Perihan Veliöğlü	2	1	
Ülkemizde hemşire ihtiyacının ilk ortaya çıktığı zaman	Besim Ömer Paşa	18	6	
	Kırım savaşında	34	9	X ² =2,002*
	Balkan savaşında	16	9	p=0,367
Ülkemizde modern hemşireliğin kurucusu	Çanakkale savaşında	20	6	
	Besim Ömer Akalın	32	11	X ² =0,539*
	Florance Nightingale	22	6	p=0,764
Ülkemizde ilk kurulan hemşirelik derneği	Perihan Veliöğlü	16	7	
	Hemşirelik Eğitimi Derneği	8	3	X ² =2,821*
	Türk Hemşireler Derneği	61	19	p=0,244
Ülkemizde ilk resmi hemşirelik okulu	Onkoloji Hemşireleri Derneği	2	1	
	Kızılay Hemşirelik Okulu	23	9	X ² =0,222*
	Özel Amerikan Koleji	4	1	p=0,895
Ülkemizde ilk hemşirelik lisans eğitimi veren okul	Florance Nightingale Hemşirelik Okulu	43	14	
	Florance Nightingale HYO	23	8	X ² =2,005*
	Ege Üniversitesi HYO	42	12	p=0,367
Ülkemizde çıkarılan ilk hemşirelik kanunu	Atatürk Üniversitesi HYO	5	4	
	1920	6	3	X ² =0,837*
	1954	28	11	p=0,841
	1961	30	8	
	2007	6	2	

*Pearson kıkare testi, ** Yates ki-kare testi

miştir. Türkiye’de açılan ilk resmi hemşirelik okulu 1925 yılında İstanbul’da açılan Kızılay Özel Hemşire Okulu’dur. Öğrencilerin meslek tarihini öğrenmeye yeterince önem vermedikleri ve meslek tarihini bilmenin mesleki gelişim açısından önemini farkında olmadıkları düşünülmektedir. Ayrıca derslerde işlenen bu konular sırasında ilk açılan hemşirelik okulunun adı yerine açıldığı yere odaklandıkları ve bu soruyu bu ildeki okulları düşünerek cevaplamış olabilecekleri de göz ardı edilmemelidir.

Çalışmamızda, öğrencilerin %89,4’ü tarihsel süreçte hemşireliğin geleneksel/en temel rolünün bakım verme olduğunu ifade etmiştir. Bakım verme, hemşirelerin bağımsız olarak uyguladığı, geleneksel ve en eski rolüdür ve modern hemşirelik rollerinin temelini

oluşturmaktadır.¹⁷⁻¹⁹ Öğrencilerin, büyük çoğunluğunun hemşireliğin en temel rolü olan bakım verme rolünü benimsediği düşünülmektedir.

Çalışmamızda, öğrencilerin %86,2’si hemşirenin eğitici ve %81,9’u uygulayıcı rolünün çağdaş hemşirelik rollerinden biri olduğunu belirtmiştir. Geçmişten günümüze hemşirelikle ilgili değişimler rollerin de zaman içerisinde gelişmesine ve çağdaş hemşirelik rollerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.^{20,21} Hemşirenin bakım verici rolü, tedavi edici rolü, eğitici rolü, karar verici rolü, yönetici rolü, savunucu rolü, rehabilite edici rolü, konfor sağlayıcı-rahatlatıcı rolü, iletişim ve koordinatörlük rolü, araştırmacı rolü, kariyer geliştirici rolü, karar verici rolü, savunucu rolü, özerk ve sorumluluk sahibi olma

rolü ve danışman rolü, hemşirelik mesleğinin çağdaş rolleri arasında yer almaktadır.²¹ Geçmişten günümüze değişen ve gelişen bu roller, mesleğe özgüdür ve hemşirelik mesleğine profesyonel nitelik kazandırmaktadır.²⁰

Çalışmamızda, öğrencilerin %37,2'si ülkemizde modern hemşirelik mesleğinin başlamasına öncülük eden kişinin Florence Nightingale olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin, %45,7'si ise ülkemizde modern hemşireliğin kurucusunun Besim Ömer Akalın olduğunu ifade etmiştir. Dünya genelinde Kırım Savaşı (1854-1856) sırasında yaptığı çalışmaları nedeniyle Florence Nightingale, modern hemşireliğin kurucusu olarak kabul edilmekte iken ülkemizde Dr. Besim Ömer Akalın Paşa modern hemşireliğin kurucusu olarak kabul edilmektedir.¹⁵ Öğrencilerin, modern hemşirelik denildiğinde dünya genelinde modern hemşireliğin kurucusu olarak bilinen Florence Nightingale'i hatırladıkları, bu durumun dünyada olduğu gibi ülkemizde de Hemşirelik Haftası etkinliklerinde Florence Nightingale'in adının anılması ancak ülkemizin yetiştirdiği ve ülkemizde hemşirelik mesleğinin gelişimine öncülük eden kişilere yeterince yer verilmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda, öğrencilerin %45,7'si ülkemizde hemşire ihtiyacının ilk ortaya çıktığı zamanın Kırım Savaşı olduğunu belirtmiştir. Askeri bir hekim olan Besim Ömer Paşa, Balkan Savaşları'nda yetersiz hasta bakımına bağlı yaşanan zorlukların ardından hemşirelik mesleğine olan gereksinimi dile getirmiş ve İstanbul'da "Gönüllü Hastabakıcılık Kursu" açılmasına öncülük etmiştir.^{6,15,22,23} Öğrencilerin hemşirelik tarihi konusunda aldığı eğitimin yanı sıra dünya genelinde Florence Nightingale'in doğum gününün olduğu hafta (12 Mayıs Haftası) kutlanan "Hemşirelik Haftası" etkinlikleri kapsamında her yıl Florence Nightingale'in hayatına ve "Kırım Savaşı" sırasında hasta ve yaralılara verdiği bakım konusunda bilgiler edinmektedir.²⁴ Bu durum, ülkemizde hemşire ihtiyacının ilk ne zaman ortaya çıktığı sorgulandığında, öğrencilerin her yıl yapılan etkinlikler nedeniyle ilk olarak tekrarlanan ve hafızalarda yer eden Florence Nightingale'in hayatını ve Kırım Savaşını hatırlamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda, öğrencilerin %85,1'i ülkemizde ilk kurulan hemşirelik derneğinin "Türk Hemşireler Derneği" olduğunu belirtmiştir. 1933 yılında "Türk Hasta Bakıcılar Cemiyeti" adı ile kurulan ve 1943 yılında adı "Türk Hemşireler Derneği (THD)" olarak değiştirilen dernek, Türkiye'deki ilk kurulan hemşirelik derneğidir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu soruya doğru ve her yıl kutlanan hemşirelik haftasında "Türk Hemşireler Derneği" faaliyetlerinin etkin olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Mesleklerin gelişimlerini sağlamak ve güç birliğine ulaşmak için ortak bir çatı altında karar alma ve hareket etme gereksinimi vardır.²⁵ Yiğit ve ark.nın yaptığı bir çalışmada, hemşirelerin %24'ünün THD'ye üye olduğu, profesyonel derneklere yönelik tutum ve duygularının negatif yönde ve örgütsel duyarlılıklarının düşük olduğu belirtilmiştir.¹² Ülkemizdeki 21 hemşirelik okulundaki 1.009 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin sadece %30'unun hemşirelikle ilgili derneklere üye oldukları saptanmıştır.¹² Türk Hemşireler Derneği üye sayısını artırılması ile derneğin güçleneceği ve bu gücün meslek üyeleri tarafından mesleki gelişim için kullanılacağı öngörülmektedir. Yapılan çalışmalarda, üye sayısının artırılabilmesi için öğrencilik yıllarından itibaren mesleki örgütlerin tanıtılması, eğitim müfredatları içinde mesleki örgütlenmenin önemi üzerinde daha fazla durulması ve öğrencilerin bu konuda motive edilmeleri gerektiğine vurgu yapılmaktadır.⁹

Çalışmamızda, öğrencilerin %60,6'sı ülkemizde kurulan ilk resmi hemşirelik okulunun Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu olduğunu ifade etmiştir. İlk hemşirelik okulu 1925 yılında Kızılay Derneğine bağlı olarak "Kızılay Özel Hemşire Okulu" adı ile kurulmuştur.^{6,23} Öğrencilerin, hemşirelik tarihi öğrenme çabasının yetersizliğinin, ders anlatımında kullanılan tekniğin interaktif olmaması nedeniyle öğrencinin dikkatinin dağılmasının ve her yıl hemşirelik haftası etkinliklerinde dünyada modern hemşireliğin kurucusu olarak bilinen Florence Nightingale adını duymalarının bu sonuçta etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda, öğrencilerin %57,4'ü ülkemizde ilk hemşirelik lisans eğitimi veren okulun Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu olduğunu belirtmiştir. 1955 yılında İzmir'de açılan "Ege Üniversitesi

Hemşirelik Yüksekokulu”, Türkiye’de ve Avrupa’da lisans düzeyinde eğitim veren ilk hemşirelik okuludur.^{2,15,19,23} Türkiye’de hemşirelik eğitimi sosyal ve politik değişimlerin etkisi ile farklı eğitim düzeylerinde gerçekleştirilmiştir.¹⁵ Hemşirelerin, hemşirelik mesleğinin felsefesini ve rollerini tam anlamıyla kavrayarak, hastaya bütüncül bakım verebilmeleri, mesleki konulardaki gelişmeleri takip edebilmeleri, bu gelişmeleri uygulamalarına yansıtılabilmeleri ve profesyonel bir tutum sergileyebilmeleri için lisans düzeyinde eğitim almaları gerekmektedir.²⁵ Yapılan çalışmalarda da hemşirelerin hemşirelik eğitiminin süresinin 4 yıla çıkarılması gerektiğini düşündükleri ortaya konulmuştur.^{12,25,26}

Çalışmamızda, öğrencilerin %41,5’i ülkemizde çıkarılan ilk hemşirelik kanununun 1954 yılında çıkarıldığını belirtmiştir. Ülkemizde 1954 yılında çıkarılan “Hemşirelik Kanunu” günümüzde gelişen ve değişen toplumun gereksinimlerine ve çağımızın hemşirelik anlayışına yanıt vermemektedir.²⁷ Bu yasa, günümüzdeki hemşirelik eğitimi düzeyine ve sunulan hemşirelik hizmetlerine yanıt verecek durumda olmadığı için 2007 yılında revize edilmiştir. Bu revizyonla birlikte, ülkemizde hemşirelik mesleğindeki cinsiyet ayrımı ortadan kalkmış, erkeklere de hemşire olma şansı doğmuştur.^{27,28} Yapılan çalışmalarda da, hemşirelikle ilgili yapılan politikaların yeterli olmadığı belirtilmektedir.¹² Bir mesleğin profesyonel hale gelmesinde, o mesleğin sosyal ve tarihsel boyutunun etkisi büyüktür.^{11,28,29} Ülkemizde, hemşireliğin çok uzun yıllar kadın mesleği olarak algılanmasına bağlı oluşan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle hemşirelik mesleğine verilen değer yıllar içerisinde azalmıştır.¹¹ Hemşirelik, insan yaşamının korunması ve iyileştirilmesine yönelik rehabilite etme ve yaşam kalitesini her durumda yükseltmeyi hedefleyen bir meslektir.¹¹ Cinsiyet ayrımı olmaksızın her iki cins tarafından da uygulanabilmektedir.¹¹ Ülkemizde 2007 yılında yayımlanan hemşirelik yasasının hemşirelik mesleğinin ihtiyaçlarına tam olarak cevap verememesi nedeniyle, 8 Mart 2010 tarihinde 27515 sayılı Resmi Gazetede “Hemşirelik Hizmetleri Yönetmeliği” yayımlanmıştır. Yine aynı gerekçe ile bu yönetmelikte değişiklikler yapılmış ve 19.04.2011 tarihinde 27910 sayılı resmi gazetede yayımlanmıştır. 2010 yılındaki yönetmelikte birlikte “uzman hemşire” tanımlanmıştır.

2011’deki değişikliklerle birlikte, dal hemşirelikleri ve bu hemşirelerin görev, yetki ve sorumlulukları belirtilmiştir.³⁰ Hemşireler meslekleri ile ilgili olan ve özellikle arz eden birim ya da alanlarda belirlenecek esaslar çerçevesinde yetki belgesi alma hakkına sahip olmuşlardır.¹² Ancak 2011 yılında yayımlanan yönetmelik de tüm özel dal hemşirelerine yer verilmemekte ve bu hemşirelerin görev, yetki ve sorumlulukları tanımlanmaktadır. Bu nedenle, hemşirelik mesleği ve hizmet sunumu açısından sınırlı kalmaktadır.

Öğrencilerin daha önce hemşirelik tarihi konusunda eğitim almış olma durumunun hemşirelik tarihi konusundaki bilgilerini etkilemediği saptanmıştır ($p>0,05$). Klasik öğretim yöntemlerinin kullanılmasının öğrencinin derse ilgisinin ve dikkatinin dağılmasına neden olmuş olabileceği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalarda, hemşirelik eğitiminde geleneksel öğretim yöntemlerin yaygın şekilde kullanıldığı, buna bağlı olarak eğitimin etkinliğinin azaldığı ve istenilen nitelikte öğrenci yetiştirmenin güçleştiği belirtilmektedir.³¹ Bazı çalışmalarda ise, derslere meslek tarihi ile ilgili konuların entegre edilmesinin ve geçmişteki hasta bakım deneyimleri ve kültürü ile ilgili kaynaklara yer verilmesinin, öğrencilerin analitik düşünme ve eleştirel becerilerinin gelişimine ve hemşirelik tarihini daha iyi kavramalarına neden olacağı belirtilmektedir.^{12,13,31,32} Yine yapılan çalışmalarda, eğitimde özellikle tarih bilgisini aktarılırken soru cevap, beyin fırtınası, rol play gibi interaktif öğretim yöntemlerinin kullanılması önerilmektedir.^{2,32} Tarih eğitiminde, eğitimin etkinliğinin artırılması amacıyla, filmler, hikâyeler, biyografiler, başarı örnekleri, çevre ve müze gezileri gibi yaklaşımlar da kullanılabilir. ³³ Bununla birlikte, Öğrencilerin hemşirelik tarihini bilmenin öneminin ve kendilerine sağlayacağı kazanımların farkında olmadığı ve bu nedenle derse ilgi duymadıkları düşünülmektedir.

Öğrencilerin hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumunun hemşirelik tarihi konusundaki bilgilerini etkilemediği saptanmıştır ($p>0,05$). Ülkemizde yapılan çalışmalarda, öğrencilerin mesleği seçme nedenleri sorgulandığında büyük bir çoğunluğunun “iş bulma olanağının fazla olması” nedeniyle hemşireliği seçtikleri belirlenmiştir.^{16,17,26,34,35} Çalışma sonuçlarımız literatür sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

SONUÇ

Öğrencilerin hemşirelik tarihi konusundaki bilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin hemşirelik tarihini bilmenin önemini ve kendilerine sağlayacağı kazanımların farkında olmadığı düşünülmektedir. Hemşirelik tarihi dersinin etkinliğinin artırılması için, soru cevap, beyin fırtınası, rol play gibi interaktif öğretim yöntemlerinin yanı sıra, filmler, hikâyeler, biyografiler, çevre ve müze gezileri gibi yaklaşımların kullanılması, eğitimin kalıcılığın sağlanması amacıyla eğitim süresince öğrencinin her yıl alacağı farklı derslerde de hemşirelik tarihi ile ilgili konulara yer verilmesi önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet,

gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Nevin Utkualp, Aylin Palloş, Hicran Yıldız; **Tasarım:** Nevin Utkualp, Aylin Palloş, Hicran Yıldız; **Denetleme/Danışmanlık:** Nevin Utkualp, Aylin Palloş; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Nevin Utkualp, Hicran Yıldız; **Analiz ve/veya Yorum:** Hicran Yıldız, Nevin Utkualp; **Kaynak Taraması:** Nevin Utkualp, Aylin Palloş, Hicran Yıldız; **Makalenin Yazımı:** Nevin Utkualp, Hicran Yıldız, Aylin Palloş; **Eleştirel İnceleme:** Nevin Utkualp, Aylin Palloş.

KAYNAKLAR

- Sarı N, Özyayın Z. [Hilal-i Ahmer Nurses]. Tarih ve Medeniyet Dergisi. 1995;29-35.
- Torun S. [Investigation of Teaching of Nursing History Course in Nursing Undergraduate Programs in Turkey]. Çukurova Lokman Hekim Dergisi. 2019;9(3):317-25. [Link]
- Ulusoy MF. [The Historical process of Nursing Education in Turkey]. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 1998;(2):1-8. [Link]
- Şentürk SE. [Nursing History]. 1. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2011. p.10-180.
- Şentürk SE. [Ethical Principles in Nursing and Nursing as a Profession] .1. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2013. p.1-9.
- Öner YS, Torun S, Kadroğlu FG. [Nurse Uniforms' Evolution as Part of Medicine Cultural History]. Lokman Hekim Journal. 2014;4(1):6-15. [Link]
- Atalay M, Tel H. [A vision of baccalaureate and graduate nursing education: The next decade]. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 1999;3(2):47-54. [Link]
- AltıntaşA, Hatemi H. [Important Steps of Turkish Medical Education]. İstanbul: CSA Global Publishing; 2006. p.166-77.
- Ünsal A, Yıldırım T, Aymelek N. [The Impact of Training Provided to Students on Their Knowledge Regarding the Nursing Associations]. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi. 2010;3(2):25-34. [Link]
- Ökdem Ş, Abbasoğlu A. [Doğan Nursing History, Education and Development]. Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yıllığı. Ankara: Ankara Üniversitesi; 2000. p.5-11.
- Turan N, Öztürk A, Kaya H, Aştı T. [Gender and Nursing]. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi. 2011;4(1):167-73. [Link]
- Yiğit R, Özcan A, Kanik EA. Profile of nurses with baccalaureate degrees in Turkey. J Prof Nurs. 2004;20(6):403-12. [Crossref] [PubMed]
- Sabancıoğulları S, Doğan S. [Professional Identity Development and Nursing]. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2012;15(4):275-82. [Link]
- Rajan MF. Transcultural nursing: a perspective derived from Jean-Paul Sartre. J Adv Nurs. 1995;22(3):450-5. [Crossref] [PubMed]
- Korkmaz F. [Profesionalizm and Nursing in Turkey]. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2011;18(2):59-67. [Link]
- Koyun A. [Examining the professional Awarenessstatus of nursing students and their views on professionalism in nursing]. Ankara: 4. Uluslararası 11. Ulusal Hemşirelik Kongre Kitabı; 2007. p.232.
- Aktaş E, İbraimoska R, Mutlu S, Demirezen E. [The thoughts of senior students of nursing school about nursing profession and post graduation].Ankara :Ulusal ve Uluslar arası Katılımlı Hemşirelik Öğrencileri Öğrencileri Kongre Kitabı. Ankara; 2009. p.52.
- Koçak C, Albayrak SA, Büyükkayacı DN. [Developing an Attitude Scale for Caregiver Roles: Validity and Reliability Tests]. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2014;11(3):16-21. [Link]
- Gül Ş. [Nursing Care in the Light of Care Concept and Affecting Factors]. ACU Sağlık Bil Derg. 2019;10(2):129-34. [Link]
- Erkuş G. [Effects of Using Standardized Patients in Ethics Education on Nursing Baccalaureate Students' Moral Sensitivity, Moral Reasoning and Ethical Decision-Making]. Hacettepe University, Graduate School Health Sciences Fundamentals and Management of Nursing Integrated Doctorate Program Doctor of Philosophy Thesis. Ankara; 2018. p.10-6.
- Gedük EA. [Developing Roles of the Nursing Profession]. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi. 2018;5(2):253-8. [Link]
- Seyhun G. [Volunteer Nursing Courses in the Second World War in Turkey]. İstanbul University Journal of Women's Studies. 2018/1:7-30. [Link]
- Ergöl Ş. [Nursing Education in Higher Education in Turkey]. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. 2011;1(3):152-5. [Crossref]
- Acaroğlu R. International Nurse Year. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. 2010;18(3):114-5. [Link]

25. Özlük B, Sur H. [Evaluation of Nursing Profession within The Scope of Profession-alazation in Turkey and The Process of Harmonization to The European Union: A Qualitative Study]. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2017;4(3):98-106. [\[Link\]](#)
26. Karahmetoğlu GU, Softa HK. [Investigation of Beginning Nursing Students' Opinions about Nursing Profession]. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hemşirelik E-Dergisi. 2016;3(3):19-30. [\[Link\]](#)
27. Çınar D, Olgun N. [The Perception of Male Nurses in Clinical Practice]. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2013;10(3):3-6. [\[Link\]](#)
28. Kahraman AB, Tunçdemir NO, Özcan A. [Profession Perception of Male Students Who Study Nursery in Context of Social Gender]. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi. 2015;18(2):108-44. [\[Crossref\]](#)
29. Dikmen YD, Yönder M, Yorgun S, Usta YY, Umur S, Aytekin A. [Investigation of nurses' professional attitudes and factors influencing these attitudes]. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2014;17(3):158-64. [\[Link\]](#)
30. Kuşaklı BY, Ateş AY, Çetin G. [Intergenerational Change of Nursing Profession and Management of Generations]. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi. 2019;1(3):203-8. [\[Link\]](#)
31. Beji NK, Güngör İ. [Nursing education from past to present]. Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi. 2013;2:14-7. [\[Link\]](#)
32. Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Özkan DS. [Occupational Professionalism and the Case of Nurses as the Members of the Profession]. Yönetim Bilimleri Dergisi. 2011;9(2):235-42. [\[Link\]](#)
33. Demircioğlu İH. [Student centered approaches in history teaching]. Ankara: Anı Yayıncılık; 2007.
34. Özdelikara A, Ağaçdiken S, Aydın E. [Career Choices of Nursing Students and Influencing Factors]. ACU Sağlık Bil Derg. 2016;7(2):83-8. [\[Link\]](#)
35. Bölükbaş N. [Occupational Selection of Nursing Students and the Effecting Factors]. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi. 2018;1(1):10-7. [\[Link\]](#)